

1. POLAZIŠTA

1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA GRADA U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAV ŽUPANIJE I DRŽAVE

1.1.1. OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

Današnje upravno-teritorijalno ustrojstvo Republike Hrvatske uređeno je Ustavom Republike Hrvatske, i među ostalim zakonima, *Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj* (NN br. 90/92., 29/94. i 10/97.).

Na području bivše Općine Korčula koja je obuhvaćala otok Korčulu i zapadni kraj poluotoka Pelješca, nastale su nove jedinice lokalne samouprave temeljem navedenog zakona i to: Općina Orebić, Grad Korčula, Općina Smokvica, Općina Blato i Općina Vela Luka i Općina Lumbarda. Sve one pripadaju Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Kopnom Grad Korčula graniči s novim Općinama Blato, Smokvica i Lumbarda, a morem s Općinama Lastovo, Mljet, Orebić, Ston također Smokvica, Blato i Lumbarda. Grad Korčula je najveća teritorijalna jedinica na otoku. U svom sastavu ima grad Korčulu, te statistička naselja Žrnovo, Pupnat, Račišće i Čaru.

Novom administrativnom organizacijom očuvan je središnji položaj grada Korčule u hijerarhiji naselja i jedinica lokalne samouprave na otoku.

Grad Korčula prostire se na 108,2 km², a prema popisu stanovništva 1991. godine imao je 6240 stanovnika. Gustoća stanovništva iznosila je (1991. godine) 57,7 stanovnika po km².

Istovremeno Dubrovačko-neretvanska županija u kojoj je i Grad Korčula, prostire se na 1783,68 km², a prema popisu stanovništva 1991. godine imala je 126329 stanovnika, koji su živjeli u 225 naselja. Srednje naselje Županije imalo je 561 stanovnika, a gustoća stanovništva iznosila je 70,8 stanovnika po km². Isključujući županijsko središte naselje Dubrovnik s 49728 stanovnika, srednje naselje Županije imalo je 342 stanovnika.¹

Prema tome Grad Korčula u županijskom prostoru sudjeluje sa 6,07 % površine i 4,94 % stanovništva, a u broju naselja participira sa 2,22 %. Tablica 1.

TABLICA 1
OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

ŽUPANIJA DUBROVAČKO- NERETVANSKA	POVRŠINA		STANOVNICI				STANOVI				DOMAĆINSTVA		GUSTOĆA NASELJENO STI
			POPIS 1981.		POPIS 1991.		POPIS 1981.		POPIS 1991.		POPIS 1981	POPIS 1991	
	Km2	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	Broj	St/Km2
ŽUPANIJA ukupno	1783,7	100,0	115683	100,0	126329	100,0	26523	100,0	48414	100,0	29158	39012	70,8
Gradovi ukupno													
Gradovi pojedinačno													
Općine ukupno													
Grad Korčula	108,2	6,1	5829	5,0	6240	4,9		0,0	2725	5,6		1959	57,7

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb, za 1981. godinu publikacija Republičkog zavoda za statistiku, Dokumentacija 560, 1984.

¹ Istovremeno srednja gustoća naseljenosti otoka Korčule iznosila je 61,73 st/km², a Države 84,62 st/km².

Uspoređujući kretanje broja stanovnika uočavamo da stanovništvo Županije u razdoblju 81/71 (indeks 1,07), i u razdoblju 91/81 (indeks 1,09) konstantno raste. Međutim Grad Korčula je u prvom periodu 81/71 pokazao lagani pad svoje populacije (indeks 0,96), da bi u zadnjem popisnom razdoblju 91/81 pokazao isti rast kao Županija (indeks 1,07).

Dubrovačko-neretvansku županiju čini pet Gradova i 17 Općina². Usporednom analizom sedam odabranih činitelja što zastupaju: kvantitativne, vitalne, dinamičke, društveno-gospodarske i demografske karakteristike Gradova/Općina i time na određen način zrcale njihovo demografsko stanje, moguće je dati razmjerno objektivnu sliku demografske pozicije svakog Grada/Grada promatranog prostora. Ovakva demografska analiza, može ukazati i na eventualne anomalije demografskog stanja te na izvjestan način pruža razmjerno objektivnu (skupnu) prostorno-demografsku sliku pozicije Gradova/Općina (ili naselja) u okviru određenog prostora.

Prikaz na Grafikonu 1 zorno pokazuje hijerarhijski slijed Gradova/Općina Dubrovačko-neretvanske županije. Apcisa prikazuje slijed Gradova/Općina, a ordinata kumulativne vrijednosti diferencija zbroja rangova, jer se ovim matematičkim postupkom jasno mogu grafički uočiti lomovi kontinuiteta funkcije i lako se mogu uočiti grupacije, koje teško možemo prepoznati promatrajući samo slijed brojaka.

Ne ulazeći u dublje analize, ukratko, iz grafikona 1 možemo uočiti hijerarhijski slijed tri izrazito definirane grupacije Gradova/Općina Županije.

Na čelu se nalazi, naravno, Grad Dubrovnik promatran zajedno sa Župom Dubrovačkom kao cjelina. Grad Metković na vrlo je visokom drugom mjestu. Iznenadujuće visoko mjesto ima i Općina Lastovo³, a slijede je Gradovi Korčula i Ploče. Svi navedeni čelni Gradovi, odnosno Grada središta su širih prostora, pa i nije čudno što su se izdvojili iz promatranog skupa kao čelna naselja.

Slijedi grupa, koju tvore četiri Grada/Općine, razmjerno još uvijek hijerarhijski dosta visoko smješteni. Sačinjavaju je Grad Opuzen, Općine Orebić, Konavle i Vela Luka. To su manja središta što popunjavaju međuprostore ili su na povoljnim prometnim pozicijama.

Slijedi posljednja, najveća skupina od 12 Općina na čelu s Općinom Trpanj, a na začelju s Općinom Zažablje. Trebalo bi izvršiti detaljniju analizu uzroka određene pozicije svake Općine pojedinačno. U ovoj kvantitativnoj analizi Korčula je u okviru Dubrovačko-neretvanske županije smještena dosta visoko. Nalazi se na četvrtom mjestu od 21 promatranog subjekta.

Ovakva pozicija Grada rezultat je najviše vrijednosti dobivenih

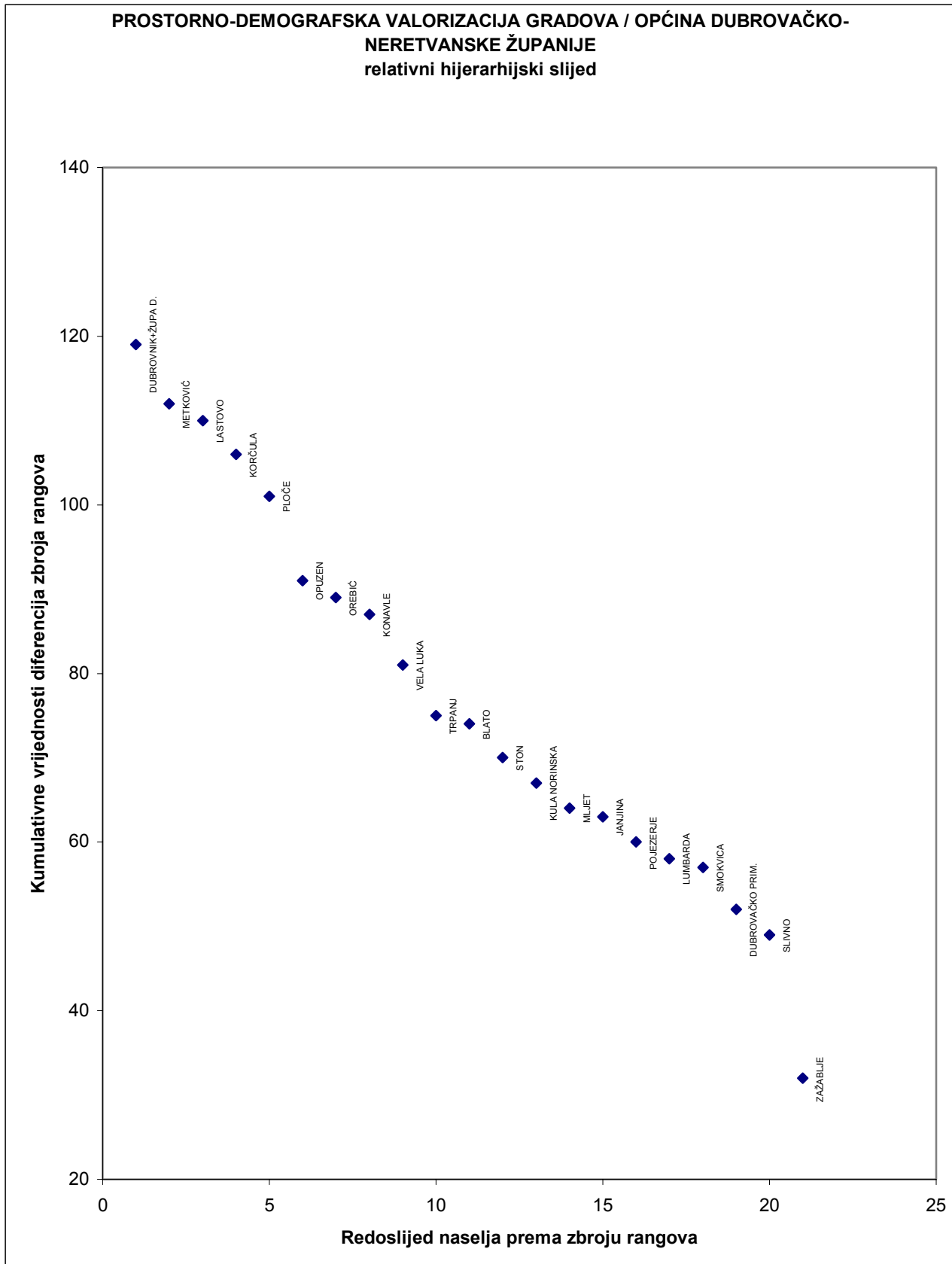
1.1.1.1. Smještaj, veličina i geoprometni položaj

Grad Korčula dio je *megaregije jadranske Hrvatske* kojoj pripada i Dubrovačko-neretvanska županija. U užem smislu ona je dio *jugoistočne dalmatinske makroregije s arhipelagom*. Južna Dalmacija je najmanji, najuži i najrjeđe naseljeni dio *megaregije* (Dubrovačko-neretvanska županija po gustoći je inače 14. među županijama i gradom Zagrebom). Čine je otoci Korčula, Lastovo i Mljet od većih te dubrovački arhipelag Elafitskih otoka, poluotok Pelješac, dubrovačko priobalje jugoistočno od poteza Klek - Neum i Konavle do Sutorine. To je jedini dio južnog Hrvatskog primorja koji nema svoju zagoru unutar R. Hrvatske, jer neposredno iza obale prelazi u hercegovački krš R. BiH i primorja Crne Gore.

² U ovoj analizi Grad Dubrovnik i Općina Župa Dubrovačka promatrani su kao jedna cjelina, budući naselja Grada Župe Dubrovačke u popisu stanovništva 1991. godine nisu bila iskazana kao samostalna naselja s pridruženim statističkim podacima u službenim publikacijama Državnog zavoda za statistiku. Za tu diferencijaciju trebalo je ući u statističke popisne krugove. Zato navedena analiza koristi 21 jedinicu lokalne samouprave umjesto 22.

³ Visoka pozicija Lastova, obzirom na odabrane analizirane pokazatelje, sasvim je logična i odličan je odraz njegove izolirane geografske pozicije. Obzirom na broj stanovnika razmjerno ih dosta radi u uslužnim djelatnostima (jednostavno neke usluge moraju biti), dnevno ne migriraju na rad u druge radne centre, indeks rasta je razmjerno visok (91/81: 1.28) i razmjerno je malo domaćinstava s poljoprivrednim gospodarstvom (18,3%).

GRAFIKON 1

Svojim oblikom i položajem, južna je Dalmacija u klimatsko - pejzažnom pogledu maritimnija i ugodnija s manje bure, a više juga nego ostali dijelovi Dalmacije na sjeveru. Krš i ovdje prevladava, a tla su veoma skućena i bez stalnih površinskih tekućica. Biljni pokrivać je zagasitiji i osim u kopnenom stonsko-dubrovaćkom zaleđu, bujniji nego drugdje u Dalmaciji.

Prostorni domet *jugoistoćne Dalmatinske makroregije s arhipelagom*, praktićno Dubrovaćko-neretvanske ųupanije, teųi pokrivanju cijele juųne Dalmacije, međutim, utjecaj Dubrovnika na rubne predjele makroregije (Korćula, sjeverozapadni dio Pelješća, Lastovo, Ploće) slabiji je od odgovarajućih utjecaja ostalih regionalnih centara u juųnome Hrvatskom primorju (Splita na npr.). Stoga valja razlikovati prostore uųe i ųire dubrovaćke makroregije. Uųi bi obuhvatio prigradsko priobalje s Elafitskim otocima, ųupom i Konavlima, a ųiri gotovo cijelu juųnu Dalmaciju, odnosno administrativno gledajući, preostali dio Dubrovaćko - neretvanske ųupanije ćiji je dio i Grad Korćula.

Grad Korćula smješten u sjeverozapadnom dijelu ųupanije geografski je dio korćulansko - pelješskog kraja, koji nije jedinstven prostor, već se sastoji od otoka Korćule i poluotoka Pelješća, kojega uska Stonska prevlaka veųe sa susjednim kopnom.

Korćulansko - pelješki kraj ima prijelazno obiljeųe između splitske i dubrovaćke regije, jer se zapadni dio Pelješća i otok Korćula nalaze u snaųnom utjecaju Splita preko Vela Luke, Trpnja i Ploća, dok istoćni Pelješćac ulazi u izrazitu gravitacionu zonu Dubrovnika.

Sudbinsku ulogu u ųivotu ovoga prostora imao je njegov poloųaj dominacije nad Pelješkim i dijelom Neretvanskim kanalom, granićni poloųaj između Venecije i Dubrovnika, te ekonomska snaga i pomorsko znaćenje Dubrovaćke republike.

Prostor *jugoistoćne Dalmatinske makroregije s arhipelagom* u cijelosti je dio Dubrovaćko - neretvanske ųupanije, koja je prostorno neųto ųira, jer su u nju ukljućeni i prostori oko gradova Ploće i Opuzen.

Korćula je najjuųniji otok srednjodalmatinske otoćne skupine, kojoj pripada viųe po funkcijama i gravitacijom stanovniųtva nego svojim prirodnim poloųajem. Korćula se ubraja u naųe najveće otoke (276,03 km²). Pelješću se pribliųila na 1270 metara u predjelu Kneųe. Ime iz kojega se oblikovao njen danaųnji naziv "Korćula" potjeće od imena *Corcyra melaina (nigra)*, a koji je otok dobio temeljem svog crnog izgleda radi gustih ųuma bora i ćesmine. Konstantin Porfirogenet spominje prvi put u 10 st. slavenski naziv *Kurkra* ili *Krkar*.

Na breųuljku Koludert kod samog naselja Lumbarda nađeni su 1877. godine ulomci grćkog natpisa s poćetka IV stoljeća prije Krista, najstarijeg pisanog spomenika iz naųih krajeva. On sadrųava psefizmu (odluku) kojom se reguliraju imovinski odnosi grćkih naseljenika na Korćuli i daje popis naseljenika, kojih je bilo vjerojatno viųe od dvije stotine. Prema ovim nalazima i biljeųkama starih pisaca, na mjestu sadaųnje Korćule i Lubarde bile su grćke kolonije. Ćetiri naselja imaju nazive predslavenskog podrijetla, pa su i najstarija: Ćara, Korćula, Lumbarda i Pupnat.

1.1.1.2. Prirodne svojstvenosti kraja

Otok Korćula, na ćijem je istoćnom dijelu smješten Grad Korćula, istoćnije Općina Lumbarda, pripada skupini juųno-dalmatinskih otoka. Sjeveroistoćno od Grada Korćule prostore se korćulanski arhipelag kojega ćini oko 20 otoka, otoćića i grebena, od kojih su najznaćajniji Badija, Majsan i Vrnik, a pripadaju Gradu Korćuli. Od svih otoćića i grebena arhipelaga samo otoćić Kneųić pripada Općini Lumbarda.

Korćula je građena od vapnenca i dolomita gornje krede. Unutarnji dio otoka (od ųrnova na istoku do Vela Luke na zapadu) izgrađen je od troųnih dolomita, koji su najizrazitiji na zapadnom dijelu otoka. Kroz ostali dio otoka, osim krajnjeg zapadnog dijela, pruųaju se dva pojasa rudastih vapnenaca, koji tvore sjevernu i juųnu stranu otoka i krajnji istoćni dio otoka, koji obuhvaća prostor Lubarde. Vapnenci i dolomiti mjestimićno su prekriveni pleistocnim brećama, pijeskom i crvenicom, koja je taloųena u ranije nastalim udubinama. Dominantni su oblici otoka dva niza kraųkih udolina, koje se od glavne vapnene mase polako spuųtaju prema istoku i zapadu. Istoćni niz tvore udoline Ćarskog, Pupnatskog i ųrnovskog polja te Donje blato, danas u Općini Lumbarda, ćija je kota na svega 1,20 m nadmorske visine i koje je podzemno spojeno s morem. Na krajnjem istoku između naselja Lumbarda i poluotoka Raųnjića nalazi se Lubarajsko polje,

pokriveno naslagama pijeska, koje su nastale nanosima vjetra u pleistocenu. U okolici plaže Pržina ove naslage izlaze na samu površinu.

U seizmičkom pogledu otok Korčula djeluje kao potpuno samostalna seizmotektonska jedinica u kojoj seizmička aktivnost nije izražena. No procijenjeno je da je intenzitet seizmičke aktivnosti veći u području od Lumbarde do Blata, nego od Blata do Vela Luke.

Južna i sjeverna (sjeveroistočna) obala Grada imaju sve osobitosti južne i sjeverne obale otoka Korčule, koje su izrazito različite.

Sjeverna obala je relativno niža i pristupačnija te ima nekoliko dobrih manjih uvala (luka i sidrišta: uvale Uš, Banja, Vrbovica, Kneža, Račišće). Ovaj dio obale dobro je razveden s mnogo zaljeva i otočića. Nema strmina, pa se obala blago spušta do 60 m dubine. Obalski kraj izrazito je nastanjeniji od južnog. I naselje Korčula, zajedno sa svojim izdvojenim dijelovima orijentirano je i izgrađeno na sjevernoj obali. Grupa otoka, Badija, Planjak, Vrnik, Gubavac, Knežić i drugi tvore zaljevski prostor uz sjeveroistočnu obalu Grada vrlo povoljan za sidrenje. Tom prostoru orijentiran je samostan na Badiji, brodogradilište u Dominčama, današnje trajektno pristanište linije Korčula - Orebić, a ovom prostoru orijentirano je i samo naselje Korčula svojim istočnim prigradskim površinama.

Južna je obala mnogo strmija i nepristupačnija. Uvale, sidrišta i dvije luke Zavlatica i Brna nisu sigurne. Zaljevi su kratki i izloženi jugu. Strmi odsjeci, 10-30 m visoki, protežu se od Ripne do plaže Pržina u Općini Lumbarde, a nastali su zbog otpornosti stijena, položaja slojeva i djelovanja valova s otvorenog mora. Pržina, poznata plaža u Općini Lumbarde zaljev je kojeg je izgradilo more u pleistocenskim pijescima o čemu je prethodno bilo govora. Ovaj dio obale nije naseljen, ali je odlično zaštićen od bure. Zavalatica, Žitna, Pupnatska luka i Rasohatica na južnoj obali Grada tek su manje zaštićenije uvale izložene jakom jugu i otvorenom moru, koje su danas izvrgnute pritisku izgradnje stanovništva, zbog povijesno-geografski i ekonomskih razloga u unutrašnjosti smještenih naselja, koje se nastoji dijelom preseliti na obalu.

Klimatske prilike vrlo su povoljne. Južni položaj i maritimnost ublažavaju termičke ekstreme i klimu čine ugodnom iako ponekad iznenade studeni prodori s kopna. Srednje siječanjske temperature nisu nikad niže od 9,8 °C, dok srpanjske ne prelaze 26,9 °C. Relativno male godišnje amplitude povoljne su za poljoprivredu. Dnevne su amplitude male, a mrazova nema. Dominantni su vjetrovi bura, koja snizuje temperaturu na sjevernoj obali i jugoistočnjak (jugo), koji otežava redovite brodske linije. Po klimatskim karakteristikama razlikuje se južna obala (više temperature, dominantno jugo i visoki valovi) od sjeverne obale (niže temperature, jaka bura i veća naoblaka). Grad Korčula spaja na neki način ova dva klimatski svojstvena prostora.

Zbog poroznosti terena tekućih voda nema niti Grad Korčula, niti cijeli otok. Najveći dio oborinskih voda propada kroz vapnence i ispucane dolomite te teče podzemno. Relativno su značajne samo snažne i kratkotrajne bujice za jakih kiša pretežno na padinama južne obale. To dokazuju brojne vrulje, osobito poslije kiše. Voda je bila ozbiljan problem osobito za istočni dio, koji treba do kraja biti riješen izgradnjom vodoopskrbnog sustava NPKL. Prethodno se istočni dio otoka s Gradom Korčula i Općinom Lumbarde napajao vodom iz izvora iznad Orebića, što je bilo izrazito nedostatno.

Korčula je naš najšumovitiji otok, ali se njegov biljni pokrov promijenio antropogenim utjecajem. Najbolje to potvrđuju toponimi na kojima danas više nema šume. Česmina i bor sjekli su se za građu brodova, dok je makija uništavana za ogrjev i prehranu stoke. "Brodogradilišta" su bila među prvim izgradnjama (uz crkve i ljetnikovce te manje suburbane stambene gradnje) izvan zidina povijesnog Grada.

Poljodjelske površine Lumbarde i Žrnova najvećma snabdijevaju Korčulu poljoprivrednim proizvodima.

U krajobrazu kraja svojstveno je pružanje kraških udubljenja i polja od Čarskog i Pupnatskog polja, postupno, preko Žrnovskog do Lumbarajskog. Međusobno su razdvojena niskim bilima po kojima se, kao i po padinama brežuljaka koji ih okružuju, nižu podzidani dolci vinograda i maslinika, grupe čempresa i makije, te najvećma grupacije alepskog i crnog bora i hrasta crnike. Taj kultivirani krajolik, usprkos činjenice da možda i nije najtipičniji za otok, jedinstven je spomenik ljudskom radu. Tome osobito treba pridružiti doce žrnovskih vinograda na južnoj obali i doce vinograda oko Račišća na sjevernoj obali, pa ih kao takve valorizirati unatoč procesu degradacije.

Fitocenološki kraj Grada pripada asocijaciji hrasta crnike, koji je svojstven mediteranskom kraju. Utjecajem abiotskih, ali i biotskih čimbenika na pojedinim mjestima šume su degradirane do stadija gariga, pa i rijetko obraslih kamenjara. Atraktivnost krajolika pojačana je brojnim prehistorijskim gomilama, zbijenim naseljima i zaselcima (Čara, Pupnat, Konštar), kapelama i grobljima oivičenim čempresima, malim poljskim kućicama uklopljenim u suhozid dolaca ili pak skladnim sklopovima ladanjskih kuća i ljetnikovaca u bogatijim dijelovima otoka. (Vanka, sv. Nikola). Najkraća, ali i najrazvedenija obala otoka je sjeveroistočna obala od rta Ražnjić do Račišća, koju štite otočići korčulanskog arhipelaga, a koja većim dijelom linije pripada Gradu. Tablica 2.

TABLICA 2

STRUKTURA POLJOPRIVREDNOG I ŠUMSKOG ZEMLJIŠTA U GRADU KORČULA

Općina/otok	Ukupna površina ha	Poljoprivredne površine ha	Obradive površine ha	Oranice ha	Šumsko zemljište ha	nepodno zemljište ha
Grad Korčula	10818	2668	1026	351	7747	402
Otok Korčula ukupno	27583	9928	4486	1658	16712	944

Izvor: OSNOVA KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA ZA GRAD/OPĆINU: KORČULA, BLATO, SMOKVICA I VELA LUKA Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik, 1995. p:58. Prijedlog.

1.1.2. PROSTORNO-RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE

Potencijal skoro svakog prostora, pa tako i prostora na kojemu se prostire Grad za ukupni gospodarski, društveni i kulturni razvoj zavisi i ogleda se u nekoliko povoljnih, odnosno nepovoljnih čimbenika.

Prvenstveno su to:

- **prostor i okoliš** sa svojim resursima i elementima koji se u njemu pojavljuju i koji predstavljaju prirodni temelj svakog života i razvitka. Uglavnom su ograničeni i neponovljivi;
- **stanovništvo**, broj, struktura, raspodjela, osobine, način života i njegove potrebe;
- **sustav zajedničkog života** stanovništva, mreža ljudskih naselja, manjih središta u mreži seoskih naselja;
- **povezanost** pojedinih područja Grada međusobno i sa širim državnim prostorom, cestovnim, vodenim, zračnim i drugim infrastrukturnim sustavima;
- **postojeće gospodarske jedinice** razmještene u prostoru, njihova proizvodna i uslužna funkcija;
- **sustav društvenih službi** i njihovi objekti, obrazovne, kultura, zdravstvo, socijalna skrb itd.;
- **organizacija** od države do Grada u svim njenim oblicima, do sustava lokalne uprave i samouprave, koja funkcionalno i hijerarhijski sudjeluje u procesu donošenja odluka važnih za tijek zajedničkog života i razvitka;
- **geopolitički položaj**, gospodarsko i strateško okruženje.

Posebним vrijednostima resursima smatraju se:

- zaštićena područja prirode;
- spomenici graditeljske baštine;
- razvedena morska obala;
- resursi: prirodne šume, nezagađena tla, rezerve pitke vode, očuvani kultivirani krajobraz i veliki dio prirodne obale mora.

Grad Korčula raspolaže skoro svim gore navedenim prostornim vrijednostima.

Od svih navedenih čimbenika, **prostor i okoliš predstavljaju temeljno i iskonsko bogatstvo** i ograničen prirodni izvor te okvir u kojemu su prisutne sve pojave i odvijaju se sve ljudske djelatnosti. Hrvatska ima veoma kvalitetan prostor i okoliš, a nije osobito bogata, strateškim sirovinama i energetske izvora, pa uslijed toga svaki pristup razvitku, traži da se najracionalnije i najekonomičnije gospodari s okolišem i

prostorom, a to se odnosi osobito na prostor Grada, zbog dijelom prostora razmjerno guste naseljenosti i zauzetosti najvrednijeg i najrazvedenijeg dijela obale.

Osim kamena Grad nema drugih sirovina. Nema niti izvora energije, niti pitke vode. Prirodna komponenta prostora, elementi prirodnog i uglavnom (još) sačuvanog tradicijskog kultiviranog i kulturnog krajolika te osobito šumovit predjeli gradski su najvredniji prirodni izvori, vrijedni čuvanja i podobni da budu temelj za prezentaciju prostora Grada u turističkom gospodarstvu.

Činjenica razvitka znanosti, tehnike, tehnologije, proizvodnje i potrošnje i posljedično snažan proces urbanizacije te osobito novi sustav vrijednosti i privatnog vlasništva, ugrozili su prostor i okoliš Grada Korčule, osobito prostor oko naselja Korčula i potez obale do naselja Račišće. To je zahtijevalo **novi pragmatičniji pristup planiranju i uređivanju prostora**, a on počiva na nekoliko načela:

- Planiranje i uređenje prostora mora obuhvatiti ne samo prostor i njegovo funkcionalno uređenje već treba obuhvatiti i usmjeravati i pojave koje se javljaju u tom prostoru, a očituju se u uočljivim promjenama izgleda prostora.
- Temeljni cilj takvog planiranja prostora je postizanje održivog - trajnog i **postojanog** - razvoja, koji će koristiti sadašnji prostor i okoliš tako da ne dođe do njegovog nepovratnog uništenja.
- Jedno od osnovnih polazišta modernog pristupa prostornom uređenju **jest ravnopravno vrednovanje ciljeva zaštite prostora i okoliša s ciljevima razvitka već u prvoj fazi planskog procesa.**

Iz svega proizlazi potreba cjelovitog pristupa zaštiti okoliša. Unatoč destrukciji urbane i ruralne konzistentnosti i primjene općih obrazaca oblikovanja i pojednostavljivanja funkcija i oblika, dijelom su se ipak očuvale povijesne strukture, a još više atraktivni krajobrazi, kao glavna uporišta identiteta Grada. Na žalost, to se uspjelo u razmjerno udaljenijim i manje pristupačnim prostorima Grada.

S gledišta temeljne zadaće uređenja prostora Grada, uvažavajući promjene imovinskopravnog sustava, od važnosti su:

- **opasnosti neracionalnog korištenja prostora i**
- **opasnosti povećanog interesa za izgradnjom na određenim atraktivnim dijelovima obalnog prostora,**

U Gradu Korčuli ove su opasnosti prisutne osobito u priobalnim područjima i to u zonama u kojima na južnu obalu izbijaju Čara (uvala Zavalatica), Pupnat (Pupnatska luka, Račišće-Kneža) i Žrnovo (uvala Rasohatica), u prigradskim i priobalnim dijelovima naselja Korčula i osobito na potezu naselje Korčula - naselje Račišće. Izrazito loš primjer izgradnje je uvala Strečica.

Nadalje, vrijednost nekog prostora leži i u njegovoj prometnoj povezanosti s važnijim i većim administrativnim, uslužnim i proizvodnim središtima izvan njega. Tek se tada potencijalni resursni kapaciteti prostora mogu aktivirati. Obzirom na stanje prometnica te prometnih pomorskih veza, gradski prostor nedopustivo je prometno zapostavljen. Iznimno je loše povezan sa svojim, inače udaljenim, županijskim centrom Dubrovnikom. Stoga, štoviše, za neke usluge krajnji zapad otoka Korčule, odnosno Županije čak gravitira Splitu.

Dužinom od 79,7 kilometara (60,5 km kopno, a 19,2 km otoci)⁴ more i morska obala u potpunosti prožimaju krajobraz i život ljudi Grada. Gospodarstvo Grada bitnim dijelom turistički orijentirano, vezano je uz komponentu mora. Još uvijek čisto, prozirno i plavo vrijedan je potencijal za poticanje gospodarskog razvoja. More je za Grad značajan prirodni resurs, kako za turističko gospodarstvo, tako i za eventualni razvoj marikulture, a što još nije znanstveno istraženo. More i njegova ekološka ranjivost zahtijevaju dodatne napore zaštite, kao od izgradnje i uništavanja preostalih obalnih prostora, tako i u sprječavanju njegovog zagađenja ispuštanjem svekolikog otpada čime se posredno štiti njegova fauna i flora

⁴ Podatak dobiven iz digitalizirane karte u mjerilu 1:25000.

1.1.3. PLANSKI POKAZATELJI I OBVEZE IZ DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA ŠIREG PODRUČJA I OCJENA VAŽEĆIH PROSTORNIH PLANOVA

1.1.3.1. Pokrivenost područja Grada prostornim planovima

Za područje Grada, a to podrazumijeva i samo naselje Korčulu, danas su formalno na snazi dokumenti prostornog uređenja:

1. **Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske**, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja - Zavod za prostorno planiranje, Zagreb (Sabor RH, 1997.g.).
2. **Program prostornog uređenja Republike Hrvatske**, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja - Zavod za prostorno planiranje, Zagreb (NN br. 50/1999).
3. **Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije**, Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik ()

te u cijelosti važeći prostorni planovi prikazani u Tablici 3.

TABLICA 3. VAŽEĆI PROSTORNI PLANOWI NA PODRUČJU GRADA KORČULE

1.	Izmjene i dopune prostornog plana Grada Korčula - revizija (1988.) Urbanistički zavod Dalmacije, Split. (Sl. gl. općine Korčula br. 6/88, 3/91) ⁵ .
2.	GUP Korčula (1989.), Urbanistički zavod Dalmacije, Split (Sl. gl. općine Korčula br. 1/89).
3.	PUP grada Korčule (1989.), Urbanistički zavod Dalmacije, Split (Sl. gl. općine Korčula br. 1/89, 5/91).
4.	PUP Medvinjak (1987.), Urbanistički zavod Dalmacije, Split (Sl. gl. općine Korčula br. 6/87).
5.	PUP stambene zone "Luka" (1988.), Urbanistički zavod Dalmacije, Split (Sl. gl. općine Korčula br. 6/88)
6.	PUP "Zavalatica" (1989), Urbanistički institut, Rijeka (Sl. gl. općine Korčula br. 3/89)
7.	PUMN "Oštri rat - Tri žala" (1985.), RO za projektiranje "Osnova", Zagreb, (Sl. gl. općine Korčula br. 6/85)

Područje Grada izvan obuhvata navedenih prostornih planova nije detaljnije prostorno-planski razrađeno prostornim planovima niže razine od važećeg Prostornog plana općine Korčula - revizija.

1.1.3.2. Konceptualna obilježja prostornog razvitka Grada u važećim prostornim planovima

1.1.3.2.1. Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske (1997.g.)

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske temeljni je i najviši dokument prostornog uređenja Države. *Strategijom* se prostor Države sistematizira na glavne prostorne cjeline i sustave koji predstavljaju okvir za utvrđivanje konkretnog planskog obuhvata i oblika dokumenta putem *Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske*. Ovaj dokument je strategija gospodarenja i upravljanja prostorom i okolišem. Prostor je u ovom dokumentu promatran kao **vrijednost** kroz tri njegova svojstva:

- prostor je konačan, to jest on je zadan, ograničen;
- prostor je neponovljiv i
- prostor je djeljiv između većeg broja korisnika.

S gledišta temeljne zadaće uređenja prostora Grada, uvažavajući promjene imovinskopravnog sustava, od važnosti su:

⁵ Usprkos naslova ovo je praktično izvorni Prostorni plan (bivše) općine Korčula.

- opasnosti neracionalnog korištenja prostora i
- opasnosti povećanog interesa za izgradnjom na određenim atraktivnim dijelovima obalnog prostora,

Dakle, strateški cilj je da se značajnije ne mijenja bilanca osnovnih kategorija korištenja prostora, osobito ne na štetu prirodnih resursa od osobitog značenja i vrijednosti, nego da se poboljšaju kvalitativne značajke i racionalno koristi već angažirani prostor.

Od važnosti i za Grad Korčulu je opći cilj pod kojim se smatra postizanje višeg (objektivno mogućeg) stupnja sigurnosti i razvijenosti Države radi ostvarivanja razvitka i kvalitete života stanovništva na svim područjima. Taj će se cilj ostvariti:

- potpunom unutarnjom integracijom i konsolidacijom prostora Države,
- povećanjem vrijednosti i kvalitete hrvatskog prostora, uključivanjem Hrvatske u europske razvojne tokove. (30)

U poglavlju *Osnove za planiranje i usklađivanje prostornog razvitka* nekoliko je postavki važno za prostor Grada Korčule, a osobito su to **obalna područja, koja će** idućih godina biti intenzivno opterećena graditeljskim aktivnostima. Zato Država mora u interesu svih njenih građana, hitno pripremiti odgovarajuće propise i dokumente prostornog uređenja, kako bi te graditeljske procese dočekala i kako bi ih mogla usmjeravati i kontrolirati. Pri tome bi trebalo zastupati polazište **da odlučivanje o gospodarenju, uređivanju i zaštiti obalnog područja mora, ne bi smjelo biti pretežito ili samo u nadležnosti lokalnih samoupravnih jedinica i njenih građana.** Obalno je područje nacionalno bogatstvo te bi stoga i drugi građani Republike Hrvatske morali imati pravo suodlučivanja o optimalnom korištenju tih vrijednosti nacionalnih prostora. (49)

Nadalje, promet je ključan za razvoj svakog kraja i sigurno je uvijek na prvom mjestu problema koje je potrebno riješiti. U segmentu prometa i povezanosti otoka s kopnom naglašava se potreba povezivanja otoka s kopnom brzim plovilima koja omogućavaju višekratnu dnevnu vezu, a ne zanemarujući trajektni prijevoz na najkraćim (ili što kraćim) plovnim putevima. Nužan je i razvoj cestovne mreže na otocima poradi bolje povezanosti naselja, lakšeg gospodarskog razvoja i pristupačnije prezentacije prirodnih datosti otoka. (50) Zbog bolje prometne povezanosti jadranskih otoka, kao i zbog daljnjeg gospodarskog razvoja - osobito turizma, postoje realne potrebe za gradnjom novih manjih zračnih luka i na još nekim otocima (osim već izgrađenih Krka, Lošinja, Brača). Danas postoji zainteresiranost za gradnju manjih zračnih luka (s poletno-sletnim stazama dužine do 1200 m) na otocima: Rab, Dugi Otok, Hvar, Korčula, Vis, Lastovo i Mljet. (52).

Do donošenja *Programa razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske* ograničava se gradnja nautičko-turističkih centara (NTC) i marina samo na lokacije predviđene Prostornim planom Republike Hrvatske i razrađene prostornim planovima obalnih područja. Turističke i gospodarske zone utvrđene važećim prostornim planovima, u kojima su već djelomično ili u cjelini izgrađeni planirani smještajni ili drugi kapaciteti, treba prioritetno i kvalitativno prestrukturirati i dograđivati. Zone, utvrđene tim planovima, ali danas bez izgrađenih objekata, ne izgrađivati do vremena izrade nove generacije prostornih planova, koji će biti u skladu sa *Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske*. (52)

Od najvećeg interesa za Grad, za planiranje prostora Grada i za njegovu zaštitu, u sklopu novih društvenih vrijednosti, jest činjenica pojavljivanja prostora na tržištu u obliku **trgovanja zemljištem**. Na tome tržištu se suočava upotrebna i prometna vrijednost zemljišta, ponajčešće u vidu njihova suprotstavljanja. Ta suprotnost koja se pojavljuje na tržištu zemljištem često je izvor sukoba interesa. O upotrebi i korištenju prostora odlučuje veliki broj subjekata, a ti subjekti imaju različite interese u korištenju prostora i različitu ekonomsku moć. Uzroci sukoba interesa su različiti i višeslojni:

- sukob nastao suprotstavljanjem-nadređenjem individualnog nad društvenim ili javnim interesom;
- sukob nastao favoriziranjem vrijednosti kratkoročnih nad dugoročnim interesima;
- sukob nastao zbog načina korištenja prostora koji je suprotan prirodnoj predodređenosti;
- sukob vrijednosti ekonomskih efekata u korištenju prostora i vrijednosti koje proizlaze iz humanih, racionalnih ili ekoloških gledanja na korištenje prostora.

:

Ovaj dokument, dakle, treba promatrati kao pokušaj uspostave određenog načina ponašanja za Državu, kao što to kaže i sam naslov i u toj *strategiji* treba uočiti kriterije, postavke, smjernice i rješenja za djelovanje putem prostornih planova užih cjelina.

Opći temeljni ciljevi, Državni, ali i oni gradski, koji su ugrađeni u Strategiji i Programu odnose se na:

1. **osnaživanje prostorno-razvojne strukture** kroz uravnoteženi razvitak područja stvaranjem okosnica i težišta razvitka oslanjanjem na sustav naselja uz definiranje (i izgradnju) temeljnih prometnih pravaca na općinskoj, županijskoj i državnoj razini,
2. **kvalitetnu evoluciju** razvoja u prostoru s osloncem na resurse koje čine prirodna i kulturna graditeljska dobra, ljudski potencijal, ljepota, raznolikost i osobitost dijelova prostora.

U poglavlju *Prostorno razvojna i planska usmjerenja* pobliže se analizira turistička komponenta gospodarstva. Osim naglašavanja strateške prednosti Republike Hrvatske prema konkurenciji upravo u izdašnosti turističkih resursa, čija će vrijednost dugoročno rasti, traži se da se svaka alternativna uporaba prostora **treba valorizirati i s pozicije turističkih funkcija**. Nautičke centre prvenstveno je potrebno smjestiti i graditi unutar gradskog područja i naselja gradskog karaktera s već izgrađenom lukom, ili uz manja naselja, **a osobito u ili uz demografski oslabljena otočka naselja**. (111) Nadalje, zbog svoga posebnog i izdvojenog položaja na krajnjem jugoistoku zemlje šire područje Dubrovnika (Dubrovačko priobalje *la vjerojatno i pripadajući otoci op.a./*) zahtijeva i zaslužuje posebnu i prioritetnu pažnju i tretman u prostornom povezivanju s drugim djelovima Hrvatske. Na tom području potrebno je uspostaviti brze i kvalitetne brodske, trajektno i zračne veze, izgraditi suvremenu jadransku autocestu (ispitati opravdanost željeznice), te uspostaviti suvremeni sustav telekomunikacijskih veza. (118)

U mjeri zaštite voda i mora od zagađenja lokalnog značaja, što je od strateške važnosti za razvoj gospodarstva, turizma, ali i za zaštitu ekoloških i prirodnih uvjeta življenja, ulazi:

- izgradnja uređaja do 10.000 ES i individualne mjere zaštite,
- uređenje kontroliranih deponija komunalnog otpada za potrebe Općine/Grada,
- sanacija izvedenih zagađenja I stupnja. (137)

U komponenti zaštite okoliša, prirodnih i kulturnopovijesnih vrijednosti prostora postavljaju se temeljna polazišta i opća načela:

- Prostor je nacionalno dobro od posebnog interesa za razvoj.
- Prostor je baština čije vrijedne datosti treba očuvati i održavati.
- Prostor je ograničeno dobro, koje se smije ograničeno koristiti.
- Prostor ima nosive karakteristike (kapacitet prostora), svoje specifičnosti i održivost.
- Prostor Republike Hrvatske je raznolik i u najvećem dijelu očuvan.
- Prostorno planiranje mora proći od ekoloških karakteristika nosivosti, kapaciteta i održivosti prostora, granica njegove ugroženosti i potencijalne strukture ekoloških rizika. (138)

U navedenom kontekstu treba promatrati i Hrvatski jadranski prostor i Grad Korčulu te osobito naselje Korčulu, sve kao jedinstvenu simbiozu od najznačajnijih nacionalnih prirodnih, kulturnopovijesnih i gospodarskih vrijednosti .

U postizanju navedenih općih ciljeva interes Grada je:

- da se elementi županijske, državne i šire integracije **iskoriste kao poticaj** za unutarnju konsolidaciju gospodarstva, za razvoj turizma, infrastrukture, za povećanje interesa vanjskih gospodarskih čimbenika kao ulagača, za zaštitu prirodne i kulturne graditeljske baštine, razvoj specifičnih prostornih struktura i djelatnosti i razvoj ruralnog prostora,

- da se funkcionalna i ukupna ekološka cjelovitost i različitost područja Grada očuva, a razvoj planira prema načelu predodređenosti prostora za određene djelatnosti primjerene temeljnim značajkama prostora,
- da se pod teretom težnje za ubrzanim razvojem ne izgube temeljne osobitosti prostornih struktura.

Od interesa za Grad iz *Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske* još možemo izdvojiti slijedeća usmjerenja, kod kojih se Grad Korčula izričito spominje:

- Za naselje Korčulu predviđa se usmjerenost razvoja prema **ugostiteljstvu i turizmu, prometu i vezama te upravi**.
- Naselje Korčula svrstano je u "**razvojna središta i veće koncentracije ljudi**".
- Zbog predviđenog poboljšanja gospodarskih prilika, a osobito zbog povećanja turističkog prometa, predviđena je na većim otocima izgradnja manjih aerodroma pa tako i na otoku Korčuli (iako izvan samog Grada Korčule).
- Za naselje Korčulu predviđa se izrada "**GUP-a**". (183)
- U Pelješkom kanalu zabranjeno je kočarenje radi očuvanja ekološke ravnoteže, a na pučini južne strane Grada ribolovna su područja plave ribe. (183)
- Naselje Korčula svrstano je u značajne **urbane cjeline** (184), pa se poradi svojih vrijednosti i štiti, a obzirom na broj stanovnika smatra se naseljem "**naseljem gradskih obilježja**".(203)
- Naselje Korčula smatra se "**manjim gradom**" sa svojom gravitacijom. (186)
- Planira se kao "**manje razvojno središta**" (202) i naselje od 2001 – 5000 tisuća stanovnika. (196)
- Naselje Korčula i prostor Grada u Strategiji se spominju i kroz mogućnosti i planove turističkog gospodarstva, što je i bitna komparativna prednost Grada u odnosu druge hrvatske prostore. Korčula se definira u smislu turističkih resursa kao "**turističko središte regionalnog značaja**".(204) Kao turističko mjesto svrstana je u "**turističko mjesto "A" razreda**" (205)
- Na Korčulu kao veliki otok (210) trebale bi se uvesti destimulativne mjere u pristupu automobilima za one koji ne stanuju na otoku. (208) (?! op. a.)
- Naselje Korčula smatra se lukom županijskog i lokalnog značaja s lukom nautičkog turizma od 300 – 499 vezova. (210)
- U Gradu se predviđa smještaj telekomunikacijskog čvora u sustavu prijenosa na magistralnoj razini i magistralni TK kabel. (214)
- U naselju Korčula predviđa se i stalni granični prijelaz. (215)
- Planira se i trafostanica 11/x na pravcu Ston-Blato. (217)
- Dijelovi prostora Grada svrstani su u zaštićene krajobrazce. (219)
- Planira se izgradnja mehaničkog uređaja za pročišćavanje zagađenih voda. (221)
- U dijelu zaštite prirodne baštine u okviru Grada nalazi se proglašena park-šuma a Grad je svrstan i u zaštićeni krajolik. (223)
- U tijeku zaštite graditeljske baštine zaštićeno naselje Korčula svrstava se u **urbanu cjelinu**. (227)

Na kraju za prostor današnje Grada od značaja su postavke koje se odnose na **načela razvoja u ostvarivanju dugoročne koncepcije razvitka turizma**. Naveli bi samo najbitnije:

- -očuvanje kvalitete prostora;
- -uvažavanje prostorno-ekoloških i socio-kulturnih parametara;

- -unapređenje specifičnosti ukupne turističke ponude;
- -uključivanje kulturno-povijesne baštine u turističku ponudu i
- -unapređenje i obogaćivanje asortimana ponude u cilju produžetka turističke sezone.

U komponenti koja obrađuje građevinska područja opće je mišljenje da ih treba reducirati na realno potrebne površine.

1.1.3.2.2. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, (NN br. 50/1999),

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja - Zavod za prostorno uređenje, Zagreb

Temeljem usvojene *Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske* koju je Zastupnički dom Hrvatskog državnog sabora donio u lipnju 1997. godine, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, sukladno odredbama *Zakona o prostornom uređenju*, izradilo je *Program prostornog uređenja Republike Hrvatske*, kojim se utvrđuju mjere i aktivnosti za provođenje *Strategije*.

Programom su pobliže određeni osnovni ciljevi razvoja u prostoru, kriteriji i smjernice za uređenje prostornih i drugih cjelina, te prijedlozi prioriteta za ostvarivanje ciljeva prostornog uređenja.

Nadalje, *Programom* su određene i osnove za organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora, sustav središnjih naselja i sustav razvojne državne infrastrukture, te mjere i smjernice za zaštitu i unapređenje okoliša.

Strategija i *Program* prostornog uređenja čine jedinstveni dokument prostornog uređenja, kojeg donosi Hrvatski državni sabor.

Program se obvezno primjenjuje pri izradi svih resornih i sektorskih razvojnih programa, a osobito pri izradi prostornih planova županija, Općina, Gradova i naselja te prostornih planova područja posebnih obilježja, a u skladu sa *Zakonom o prostornom uređenju*.

Program sadrži kartografske prikaze prostora i sustava koji trebaju služiti kao osnova za daljnju razradu putem dokumenata prostornog uređenja i stručnih podloga, uz poštivanje smjernica određenih Strategijom i Programom. *Program* izdvaja i naglašava prioritete koji su osobito prepoznatljivi u grafičkim priložima, pri čemu projekcije *Strategije* i dalje ostaju kao dugoročna orijentacija prostornog razvoja u cjelini i po sektorima.

S time u svezi, navode se iz poglavlja *Osnove i smjernice za uređenje prostora* za izradu prostornih planova najbitnijeg dijela postavke. One prvenstveno naglašavaju:

(6-2)

Racionalno korištenje i namjenu prostora

odnosi se prvenstveno na određivanje prostora za izgradnju na način da se ne smanjuju šumske i kvalitetne poljoprivredne površine, da se omogući uređenje, korištenje i zaštita mora i voda (podzemnih i nadzemnih) te tako da se poveća zaštita osobitih vrijednosti prostora i gospodarenja resursima na održiv-štedljiv način.

Ograničenja korištenja prostora odnose se na područja na kojima se ne mogu locirati određeni sadržaji ili je za to potrebno ispunjenje posebnih uvjeta, odnosno prilagodba posebnim okolnostima. Takva se ograničenja odnose na poljodjelske površine visoke kvalitete tla, područja uz obalu mora i voda, otoke, povijesne cjeline i cjeline zaštite prirodne baštine te prostor osjetljive geološke, hidrološke, geomorfološke i biološke strukture.

Nužno je isključivanje određenih djelatnosti na pojedinim područjima, kao i izuzimanje nekih površina od bilo kakvog građenja, osobito u nacionalnim parkovima i drugim zaštićenim dijelovima prirode, na dijelovima prirodne obale, na kvalitetnom poljoprivrednom zemljištu, u vodozaštitnim zonama, u koridorima prometnica i infrastrukture.

(6-3)

Određivanje građevinskih područja

treba temeljiti na stručnim argumentima i iskazu površine izgrađenog i neizgrađenog dijela građevinskog područja, uvažavajući sljedeće smjernice:

- ispitati mogućnost gradnje (prostorne rezerve) unutar postojećeg građevinskog područja, a posebno nedovršenih dijelova te u odnosu na kapacitete postojeće infrastrukture,
- prilagoditi gustoću stanovanja i gustoću stanovništva prema tipu naselja,
- oblikovati građevinska područja primjereno geomorfološkim značajkama kao naseobinsku cjelinu, odvojeno od druge takve cjeline.

Treba posebno obrazložiti zauzetost prostora po stanovniku **ako ona prelazi 300 m²/st** i pri čemu se uzima u obzir izgrađena cjelina i kompaktni dijelovi naselja unutar građevinskog područja, bez poljoprivrednih, te šumskih i vodnih površina koje nisu u funkciji naselja.

Proširivanje građevinskih područja treba primijeniti samo ako su iscrpljene mogućnosti izgradnje u važećim granicama tih područja i na temelju argumentirane razvojne potrebe (porast broja stanovnika, središnje funkcije, razvoj gospodarstva), a koju trebaju pratiti i programi izgradnje i uređenja zemljišta.

Prijedlozi proširenja moraju sadržavati podatke o iskorištenosti postojećega građevinskog područja s obrazloženjem o razlozima nekorištenja dijelova i poduzetim mjerama za iskorištenje, osobito u slučaju kada neizgrađena površina prelazi 10% ukupne površine građevinskog područja. Pri tom treba ispitati mogućnost smanjenja građevinskog područja u dijelovima koji se ne privode planiranoj namjeni.

(6-5)

Građenje građevina izvan građevinskog područja

koje po zakonu mogu biti izvan građevinskog područja mora biti uređeno tako da se ne mogu formirati naselja, ulica i grupe građevinskih parcela, da se ne zauzima prostor područja uz obalu mora, jezera i vodotoka te tako da se ne koristi prostor uz postojeće prometnice i površine vrijednih, a posebno uređenih, poljoprivrednih zemljišta.

(6-6)

Prostor za razvoj infrastrukture i uvjete realizacije

treba planirati i provoditi po najvišim standardima zaštite okoliša uz ugrađen interes lokalnog stanovništva.

Vođenje infrastrukture treba planirati tako da se prvenstveno koriste postojeći koridori i formiraju zajednički za više vodova, tako da se izbjegnu šume, osobito vrijedno poljoprivredno zemljište, da ne razaraju cjelovitost prirodnih i stvorenih struktura, uz provedbu načela i smjernica o zaštiti krajolika iz poglavlja 5.4. ovog Programa.

(6-7)

Prostor za razvoj gospodarstva i djelatnosti

treba osigurati uvažavanjem prioritetnih djelatnosti područja koje ovise o značajkama i tipu prostora-krajolika i koje čine glavno fizionomsko obilježje područja (prostorno-gospodarsku strukturu), te temeljiti na kriteriju predodređenosti prostora za djelatnosti pri čemu se na određenom prostoru prioritarno lociraju one funkcije koje su vezane za taj prostor i resurs.

(6-8)

Usklađenje interesa i rješavanje konflikata u prostoru

treba temeljiti na stručnim analizama u sklopu pripreme i izrade dokumenata prostornog uređenja i razvojnih programa, a uvažavajući prioritetne djelatnosti područja. To se posebno odnosi na sukob:

- širenja građevinskih područja s interesima poljoprivrede i zaštite obalnog područja uz more, jezera i vodotoke,
- izgradnje novih kapaciteta turizma, industrije i energetike s ciljevima očuvanja prirodnih i neizgrađenih cjelina, osobito na obalnom području Jadrana, i obalama vodotoka i jezera,
- lociranja trasa velike infrastrukture i proizvodnih objekata s interesima očuvanja vrijednih prirodnih resursa.

Sukobe u prostoru koje izaziva bespravna izgradnja treba utvrditi sa svih gledišta, a posebno s gledišta posljedica takove gradnje na prostornim planom utvrđene

- ciljeve,
- zaštitu i
- namjenu prostora te
- uvjete uređenja prostora,

a preventivnim mjerama pravodobno uočavati interese i ostvariti uvjete za zadovoljavanje potreba i gradnje uključujući i pripremu zemljišta i ponuda lokacija.

(6-10)

Uređenje prostora obalnog područja

treba temeljiti na sljedećim osnovnim smjernicama:

- izgradnju i uređenje prostora planirati i provoditi tako da se očuvaju prirodne, kulturne i tradicijske vrijednosti obalnog i zaobalnog krajolika te provode mjere za sanaciju i revitalizaciju ugroženim i vrijednih područja prirodne i graditeljske baštine,
- ako je nužno povećati tj. proširiti građevinska područja gradova i naselja smještenih u obalnom području, uz morskou obalu ili ušća vodotoka, to treba učiniti u pravilu na prostorima udaljenijim od obala, iznimno uz obalu i to tako da se izbjegne stvaranje neprekinute duž obalne zone građenja.

(6-16)

Svaki otok mora se tretirati kao jedinstvena planska cjelina

sa zajedničkim kriterijima korištenja i zaštite prostora (u prostornim planovima županija), bez obzira na podijeljenosti otoka na gradove i općine. Na većim otocima koji predstavljaju dostupna središta grupe otoka treba urediti pristaništa i zračne luke odgovarajuće kategorije, a posebnu pažnju treba posvetiti zbrinjavanju otpada i zaštiti od požara.

Sukladno navedenim temeljnim smjernicama pobliže su razrađeni ciljevi i prostorno-planska rješenja Plana.

Temeljem prethodno rečenog, opći prostorno-razvojni ciljevi Županije su:

- osnaživanje prostorno razvojne strukture,
- povećanje vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša, te
- integracija u europske razvojne sustave.

Iako su ciljevi dani na razini Države, nepobitno je da se oni mogu preslikati i na prostor Županije, odnosno njenih Općina/Gradova, osobito imajući u vidu geografski položaj i geografski oblik, potom vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša koje su još ipak razmjerno očuvane, te konačno opasnosti koje izviru iz integracija u europske tokove u komponenti turističkog razvoja. U ovom općem kontekstu Grad se nalazi razmjerno periferno i u okviru Države i u okviru Županije, koja je i sama u odnosu na ukupnost glavnih razvojnih tokova Države za sada dosta izdvojeno. Izvjesnost boljih veza s kopnom odraziti će se sigurno i na bolji prometni položaj Grada, koji će se ipak time približiti središtima Države, ali i šire. To će otvoriti perspektive potencijalno boljem gospodarskom, osobito turističkom ali i svekolikom drugom razvoju. S druge strane izazvat će jače pritiske na prostor i njegovo korištenje..

Rečeno je da *Program* sadrži kartografske prikaze prostora i sustava koji trebaju služiti kao osnova za daljnju razradu putem dokumenata prostornog uređenja i stručnih podloga, uz poštivanje smjernica određenih Strategijom i Programom.

U njima su za Grad Korčulu važna naredna planska usmjerenja:

- podjelom po županijama i Općinama/Gradovima Grad Korčula spada u Županije Jadranske Hrvatske a naselje Korčula je *grad* i sjedište *gradske* općine (kp 01),
- Grad Korčula nije svrstan u demografski ugrožena područja. Opći tip kretanja stanovništva označen je kao *ekspanzija* i *regeneracija imigracijom*.(kp 02),
- u okviru razvojne osnovice i preobrazbe područja, naseljeno područje naselja Korčula tretira se kao *gradsko područje*, a njegova okolna područja s okolnim naseljima tretiraju se kao *prijelazna područja*. (kp 03),

- u sustavu središnjih naselja (mjesto) naselje Korčula se razvrstava u *manje regionalno središte* odnosno *manje razvojno središte slabije razvijenosti* (kp 04),
- u sustavu gradova i naselja s gradskim obilježjima naselje Korčula je u najnižoj kategoriji gradova u kategoriji *ostali gradovi i naselja gradskih obilježja* s obvezatnom izradom barem UPU-a (kp 05),
- u cestovni promet planira se samo morska veza sa poluotokom Pelješcem (kp 06),
- u pomorskom prometu korčulanska luka se razvrstava u luke *županijskog značaja* a ima i luku *nautičkog turizma*. U korčulansku luku dotiče i *međunarodna i važnija regionalna trajektna brodska linija* (kp 08),
- u zračnom prometu zračna luka za otok Korčulu planira se u Općini Smokvica (ko 09),
- u naselju Korčula granični je prijelaz (kp 10),
- u telekomunikacijskom prometu na I razini (međunarodnoj) prostorom Grada prolazi *magistralni TK kabel - glavni smjer* na II razini (državnoj/međužupanijskoj) u Gradu Korčuli se predviđa *čvor u sustavu prijenosa - magistralna razina i magistralni TK kabel - glavni smjer* (kp 12),
- u sklopu elektroenergetskog sustava u Gradu Korčuli se predviđa izgradnja TS 110/x sa 110 kV dalekovodom prema Blatu (kp 14),
- u segmentu zaštite voda od zagađenja u Gradu postoji izrađen mehanički, a planira se *mehanički ili biološki uređaj za pročišćavanje zagađenih voda* (kp 16),
- u domeni područja osnovnih oblika turističke ponude Grad Korčula se svrstava u *turistička središta regionalnog značenja* s elementima proglašenog *zaštićenog krajolika* (kp 18),
- u okviru Grada Korčule ne planira se mjesto za zbrinjavanje posebnog otpada (kp 19),
- od značajnijih dobara prirodne baštine u Gradu Korčuli registrirana je *park-šuma, i zaštićen krajolik* (kp 20),
- naselje Korčula tretira se kao *urbana cjelina* a prostor Grada smatra se prostorom *najveće gustoće pojedinačnih povijesnih građevina ili grupa i kompleksa*.(kp 21),
- u krajobraznom smislu prostor Grada pripada kategoriji *obalnog područja srednje i južne Dalmacije* (kp 22),
- u domeni područja posebne državne skrbi otok Korčula je svrstan prema gospodarskoj razvijenosti u *razvijeni otok* (kp24).

1.1.3.2.3. *Izmjene i dopune prostornog plana općine Korčula - revizija (1988.)*⁶

Urbanistički zavod Dalmacije, Split. (Sl. gl. općine Korčula br. 6/88, 3/91)⁷.

Izmjene i dopune prostornog plana Općine Korčula - revizija rađene su za obuhvat bivše općine Korčula (otok Korčula i dio Pelješca) s planskim periodom do 2001. godine i još su na snazi. Bivša općina Korčula obuhvaćala je zapadni dio poluotoka Pelješca i otok Korčula u ukupnoj površini od 336.15 km².

Ciljevi i koncepcija

Polazna godina izrade plana je 1985. a završna 2000. Rezervacija prostora i infrastrukturnih koridora planirana je sa 2015. godinom.

Razvoj općine Korčula prema postavkama Plana temeljio se na prirodnim ljepotama kao uvjetu za razvoj turizma te razmjerno povoljnom geoprometnom položaju, a sve u kontekstu snažnije jadranske orijentacija kao jedne od glavnih okosnica razvoja Republike Hrvatske.

Prema demografskoj prognozi u Općini Korčula 2001. trebalo je živjeti 24300 stanovnika, 8000 stanovnika na području istočnog dijela otoka, a u naselju Korčula 4000. Predviđeno je skoro u cijelosti ostvareno, jer je pretpostavka da danas na promatranom prostoru (uzimajući u obzir indeks 91/81) živi 7845 stanovnika

⁶ *Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske* jedini su **novi dokumenti** prostornog uređenja koji su od prihvaćanja prethodnog *Izvešća o stanju u prostoru Grada Korčule* stupili na snagu za područje Grada Korčule

U narednom dijelu prikaže će se **samo u najbitnijem** još važeći preostali dokumenti prostornog uređenja, koji su već obrađeni u prethodnom *Izvešću*.

⁷ Usprkos naslova ovo je praktično izvorni Prostorni plan (bivše) općine Korčula.

(Grad Korčula i Općina Lumbarda). U samom Gradu Korčuli 6677 stanovnika, a u naselju Korčula 3588, što je nešto manje od predviđenih 4000.

Naselja

Prema Planu Korčula je definirana kao središte makroregije. Zadržava i razvija ulogu središnjeg grada i žarišta, dok su područna središta Blato i Vela Luka. Lokalna središta su planirana u Smokvici i Orebiću. Ciljevi plana su težili ujednačavanju razvitka svih područja Općine.

Planom se respektira i potiče razvijanje novih rezidencijalnih područja uz morsku obalu i u uvalama gdje su stanovnici otoka tradicionalno gradili gospodarske, poljske ili ribarske kućice, koje su služile za povremeni boravak u sezoni poljoprivrednih radova.

Sjeverna obala - istočno od Korčule građevinsko je područje sve do granice Grada s Općinom Lumbarda, a sjeverna obala - zapadno od Korčule skoro sve do Račišća: Žrnovska Banja, Oštri rat, Tri žala, Oskorušica, Kneža do Račišća. Južna pučinska obala ima građevno područje u Zavalatici, Čavića vali i Rasohatici.

Središnje funkcije

Planirani raspored središnjih funkcija u gradu Korčuli i ostalim naseljima istočnoga dijela otoka Korčule ostvaren je u predškolskim, školskim i zdravstvenim ustanovama. Ostale središnje funkcije, kao što su kulturne, trebale su se vezati uz razvoj turizma. Prema planiranoj razini centraliteta, planirana je i oprema naselja središnjim (uslužnim) funkcijama.

Gospodarstvo

Postojeća industrija na otoku svojom usmjerenošću vezana je uz poljodjelstvo, pomorstvo i ribarstvo, te je možemo smatrati gotovo autohtonom (prerađivačkom) djelatnošću s karakterom ekstenzivnog privređivanja. Međutim ribarstva u Gradu Korčuli praktično nema.

Planom se predviđa prijelaz k intenzivnom privređivanju u svim djelatnostima za što je potrebno razviti kvalitetnije prometno i infrastrukturno povezivanje.

Cijela Općina je pogodna za razvoj turizma, pa se to planira i dalje. Rezerviraju se prostori za intenzivan razvoj turizma na potezu od Račišća do granice s Općinom Lumbarda. Kapaciteti komercijalnog turizma smještaju se i na južnim obalama Grada uz naselje Čara:-Zavalatica, Čavića vala.

Izgrađeni proizvodni prostori većih radnih zona u općini Korčula smješteni su u Veloj Luci, Blatu kao i u današnjem Gradu Korčuli, dok ih na području ostalih naselja nema. U Gradu Korčuli su u samom naselju Korčula. Najveći je u Dominčama te južno od Čare dvije od kojih je sjeverna dijelom izrađena vinarijom "Čara" poljoprivredne zadruge, a druga se zona nije počela izgrađivati.

Od ostalih djelatnosti planira se zona servisa u Korčuli, na području uvale Strečica, koja je djelomice izgrađena, ali nagrđuje uvalu i poželjno bi bilo njeno izmještanje.

U Račišću se proizvodna zona planira istočno od naselja.

Građevna područja

Iz Plana se vidi da su građevne površine planirane dosta obilno osobito za građevna područja izdvojenih dijelova naselja u uvalama i duž obala. Površina građevnog područja naselja u bivšoj općini Korčula iznosila je 1772 ha, od toga na Grad Korčulu otpada oko 617,95 ha, odnosno 5,71% današnje površine Grada Korčule.

Za područja naselja koja imaju tendenciju rasta građevna područja su u načelu realno planirana iako ona unutar sebe imaju dosta rezervi slobodnog građevnog prostora.

Ukupne površine naselja planirane Planom ipak su veće od potreba, jer su u njihove površine uključena i građevna područja rasuta po obali u kojima su smješteni objekti za poljoprivredu, odmor i rekreaciju. Oni su u području Grada Korčule uglavnom razvučeni linijom obale (Žrnovska Banja, Oskorušica, Kneža), a i sporadično po uvalama južne obale Grada (Rasohatica, Zavalatica).

Građevna područja za turističku izgradnju planirana su na svim povoljnim mjestima za tu namjenu. Ukupne zone su velike obzirom na planirani broj turista do 2.000 godine.

Građevinska područja za potrebe industrije i servisa su definirana na temelju stvarnih potreba do 2000. godine (Korčula, Račišće, Čara).

Na području grada Korčule, rekreacija je planirana na Badiji u uvalama iza Račišća do kojih se može doći samo morem i Čari - Zavalatica.

Predmetnim planom za dio teritorijalne jedinice Grada Korčule predviđena je izrada:

- GUP-a Korčula (u izradi su Izmjene i dopune, jer je PPUG Korčule još i izradi);
- PPPN za gradski park "Hoher" (25 ha koji je proglašen "Park-šumom" 1969.);
- PPPN za korčulanski arhipelag (koji je u kategoriji "značajnog krajolika");
- PPPN-a za Pupnatsku luku (koja je u kategoriji "značajnog krajolika");
- PPPN-a za park šumu alepskog bora kod crkve SV. Nikole u Račišću.

PUP-ovi su predviđeni (danas detaljni planovi uređenja - DPU):

- za područja predviđena za turističku i drugu izgradnju koja se nalaze u zoni *zaštitnog obalnog pojasa* (nekadašnjeg);
- za izgradnju i uređenje industrijskih lokacija.
- za naselja ili dijelove naselja koji su utvrđeni kao kulturno dobro ili su pod posebnom zaštitom;

Kod postojećih prostornih planova - PUP-ova predviđene su:

- Izmjene i dopune PUP-a Zavalatica;
- Izmjene i dopune PUP-a naselja Korčula (jer još nije donesen novi GUP naselja Korčule);

Osim toga planirano je da se uredi i:

- Katastra pomorskog dobra.

U I. zonu zaštite spada urbanistička cjelina naselja Korčule. U II. zonu zaštite spomenika spadaju Vrnik, Žrnovo, Pupnat, Račišće, Čara i Zavalatica (? op. a), pa se za dio cjeline naselja koja je pod zaštitom preporuča urbanistička razrada na razini provedbenog plana (danas DPU-a).

Za područje općine potrebno bi bilo izraditi studije turizma, poljoprivrede i ribarstva, te detaljne granice građevinskih područja.

Cestovni promet

Planiraju se zaobilaznice Žrnova i zaobilaznica Čara-Smokvica. U longitudinalnom smislu na otoku se paralelno sa spomenutom regionalnom cestom planira lokalna prometnica na južnim padinama otoka i to od Lumbarda preko Čare, Smokvice i Blata do Vele Luke.

Pomorski promet

Glavne pomorske luke na području bivše općine Korčula su Vela Luka i Korčula od kojih će ići brodske i trajektne linije kako prema drugim lukama u Hrvatskoj tako i prema Italiji i Grčkoj. Postojeća trajektna pristaništa u Korčuli i Veloj Luci u narednom će planskom razdoblju zadovoljavati potrebe, dok će se trebati graditi nova pristaništa za trajektnu vezu Pelješac-Korčula s obzirom da postojeća pristaništa imaju neodgovarajuće maritimne uvjete za cjelogodišnje korištenje pa se predviđa izgradnja novih trajektnih pristaništa i to Perna na Pelješcu i Dominče (postojeće) na Korčuli.

U Korčuli i Veloj Luci planira se izgradnja marina s kapacitetom 250, odnosno 200 vezova. Marina u Korčuli je izgrađena. Svako priobalno naselje imat će uređene manje lučice za potrebe stanovništva.

Zračni promet

U Blatu i Korčuli planirana je izgradnja heliodroma na kojima će biti omogućeno i noćno slijetanje radi potreba hitnih medicinskih intervencija. Planom je u zoni naselja Račišće bio predviđen aerodrom za koji je u međuvremenu odabrana nova lokacija u Brni, Općina Smokvica.

Telefonija

Planirane potrebe za brojem telefonskih priključaka na sto stanovnika su iznosile 33 priključka na 100 stanovnika u planskoj godini. Cijeli će se sustav fiksnih telefonskih komunikacija zadržati nadalje u sklopu tranzitne centrale Split, mrežne grupe Dubrovnik s AT-centralama u svim većim naseljima.

KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Vodoopskrba

Cjelokupno područje otoka Korčule zbog nedovoljnih kapaciteta lokalnih izvorišta planira se opskrbljivati vodom iz regionalnog vodovoda "Neretva-Pelješac-Korčula".

Odvodnja

Rješavanje otpadnih voda ima se prilagoditi lokaciji i uvjetima pojedinog područja. Otpadne vode grada Korčule, Žrnovske Banje i Račišća s južne strane Pelješkog kanala nakon potrebnog stupnja pročišćavanja ispuštale bi se u podmorje Pelješkog kanala za što treba donijeti potrebne projekte.

Energetika

Za područje Korčule predviđa se izgradnja četiri trafostanice 35/10 kV od kojih su TS "Blato" RS "Korčula" i TS "Zamošće" već postojeće i zahtijevaju rekonstrukciju.

Otpad

Deponij Sitnica će se koristiti za odlaganje krutog otpada zapadnog dijela otoka uključujući naselja Čaru u unutrašnjosti, odnosno Babinu i Zavalaticu i priobalnom dijelu. Otpad će se u istočnom dijelu otoka prikupljati zajednički i odvoziti na postojeći deponij Kokojevica.

1.1.3.2.4. GUP grada Korčule (1989.),

Urbanistički zavod Dalmacije, Split (Sl. gl. općine Korčula br. 1/89).

Koncepcija razvitka i organizacija grada

- Planirani broj stanovnika GUP-om do 2015. godine bio je 4.394, a 3.758 stanovnika do 2000 godine, što je manje od projekcije iskazane Prostornim planom općine Korčula. Uzimajući u obzir indeks 91/81 (1,11) u samom naselju Korčula, pretpostavka je, danas živi 3588 stanovnika.
- Koncepcija razvitka grada temelji se na razvitku gravitacijskog područja, s grupom naselja kojoj je Korčula središte, a već je ostvaren specifičan zajednički oblik urbanog života na tom prostoru.
- Kao glavni ciljevi ističu se: zaštita graditeljskog nasljeđa i prirode te izjednačavanje uvjeta rada i života u svim dijelovima grada, izgradnja infrastrukturnih sustava i prometa.
- Radne zone: industrija i servisi locirani su periferno, na istočnoj i zapadnoj granici grada u neposrednoj blizini visokokvalitetnih rezidencijalnih i turističkih zona.
- U planu je sadržan i nekadašnji način razmišljanja, pa se kaže da zbog nepostojanja plana društveno-ekonomskog razvoja općine Korčula u vrijeme izrade GUP-a nije bilo moguće ocijeniti sukladnost prostornog i društveno-ekonomskog planiranja, niti koliko je ta sprega ostvarena, što sada i nema presudni značaj.
- Sve mozebitne nove industrijske pogone ili veće turističke komplekse, koji bi zahtijevali veće površine, planira se locirati izvan granica GUP-a, tj. grada u kojem će ostati 52% ukupnih površina pod rekreacijskim i park-šumama, zaštitnim zelenilom, športskim centrom i grobljem - koncept je prozvan "pejzažni grad".

Stanovništvo i domaćinstvo

Grad Korčula je prema popisu 1991. godine imao 3.232 stanovnika u omjeru 1.031 domaćinstva s prosječno 3,1 člana/domaćinstvu. GUP-om je planiran porast na 3.364 stanovnika u 1991. godini, što je ostvareno 96%. Planirani broj od 4.394 stanovnika u 2015 godini s prosječno 3 člana/domaćinstvu smatra se realnim.

Društvene djelatnosti

Zdravstvena zaštita planirana je kroz dom zdravlja, za čije je proširenje i funkcionalno zaokruženje osiguran prostor. Uz taj kompleks, smješten je i novi dom staraca. Planom je osiguran prostor za širenje školskog prostora. Za kulturnu djelatnost planira se manja ljetna pozornica uz povijesnu gradsku jezgru, te velika polivalentna otvorena pozornica uz luku Uš. Za športske aktivnosti predviđen je prostor za izgradnju otvorenog i zatvorenog bazena, športskog centra i stadiona s atletskom stazom na predjelu Luke.

Promet

GUP predviđa kao najvažniji zahvat isključenje prometa s područja Centra i Plokate te ograničavanje na području grada Korčule. Na južnim prilazima gradu predviđa se veći broj parkirališta i tangencijalno obilaženje povijesne jezgre. Trajektno pristanište u Dominčama i brodsko pristanište u Korčuli se zadržavaju na postojećim lokacijama.

Predviđene su i dvije AT centrale na području obuhvata GUP-a.

Vodoopskrba

Generalnim urbanističkim planom Korčule planira se opskrba grada Korčule iz regionalnog vodovoda "Neretva-Pelješac-Korčula".

Odvodnja otpadnih voda

Otpadne vode će se prikupljati kanalizacijskim sustavom i pročišćene ispuštati u podmorje Pelješkog kanala, za što treba izraditi projekte.

Energetika

Područje grada Korčule će se opskrbljivati električnom energijom preko TS 110/35 kV Korčula i dvije TS 35/10kV smještene u uvali Strečica odnosno uz prometnicu Korčula - Lumbarda.

Zbrinjavanje krutog otpada

Planom će se kruti otpad odlagati na sadašnjoj lokaciji, na deponiju Kokojevica u blizini Lumbarde.

Zaštita prostora

Graditeljska baština

Uz povijesnu jezgru Korčule, na čitavom prostoru obuhvaćenom GUP-om ima niz vrijednih pojedinačnih spomenika. Sama povijesna jezgra smještena je na poluotočiću, opasana je zidinama i očuvana do danas, predstavlja jedan od najljepših primjera planiranog srednjovjekovnog grada. Zbog prirodnih, povijesnih i kulturnih vrijednosti, te posebnih karakteristika prostora, prostor obuhvaćen GUP-om podijeljen je u pet zona s posebnim režimom korištenja u svakoj.

Prirodna baština

Zbog cjelovitosti i neobične ljepote neki su dijelovi prostora grada Korčule posebno zaštićeni kao vrijedni spomenici prirode. To su: Park-šuma Hober, Foretićev park, drvodred čempresa prema Glavici Sv. Antuna, šuma "Fotezza" i šuma kraj hotela "Bon Repos" uz uvalu Luka-Uš.

1.1.3.3. Ocjena prostorno-planske dokumentacije i razina njene ostvarenosti

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske

Obzirom da su dokumenti *Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske* i *Program prostornog uređenja Republike Hrvatske* doneseni razmjerno nedavno, to se njihova primjena i ocjena njihove primjene nije mogla još odraziti na prostoru Grada Korčule. U skladu s navedenim dokumentima jedino je akcija Grada da se pristupi izradi prostornoplanske dokumentacije, odnosno *Prostornog plana uređenja Grada Korčule* u skladu sa postavkama *Strategijom* i *Programom*.

Izmjene i dopune prostornog plana općine Korčula - revizija

Planske postavke Plana ostvarile su se djelomično. U domeni građevnih područja Planom se težilo potaknuti proces okrupnjivanja postojećih velikih naselja i postojećih pojedinih naseobinskih lokacija. Istovremeno se težilo destimulirati izgradnju usamljenih obalnih pozicija. Prethodna konstatacija nije u Planu i dosljedno provedena, pa iako se govori o koncentraciji stanovanja u naseljima, građevinska područja su zauzela skoro cijelu obalnu liniju sjeverne obale Grada.

Razvoj turizma multiplikativnim djelovanjem, kako je to predviđao Plan, trebao je potaknuti razvoj prometa i veza, trgovine i ostalih tercijarnih djelatnosti te shodno tome osnažiti proces urbanizacije. Mislimo da je proces ipak obrnut.

Planirana mreža objekata društvenog standarda u pojedinim planiranim kategorijama središnjih naselja ostvarena je u zdravstvu, osnovnom i srednjem školstvu. Potrebno je još unaprijediti kvalitetu i kompletirati sve objekte do iste razine opremljenosti. Od planiranih objekata socijalne zaštite nije ostvarena mreža dječjih vrtića.

Plan je donio mjere zaštite i sanacije osobito vrijednih i ugroženih dijelova čovjekove okoline. Predvidio je primjenu zakona, propisa, izradu registra izvora zagađenja, izradu programa sanacije za najaktivnije izvore zagađenja, izradu posebnog projekta kojim bi se obradila zaštita tla od zagađenja. Predvidio je i kontrolu voda, deponije, zaštitne zone oko postrojenja, utvrđivanje sanitarne zone oko plaža, pošumljivanje opožarenih površina i bujičnih tokova, kontrolu kemijskih sredstava u poljoprivrednoj proizvodnji, zaštitu mora, zaštitu zraka, sanaciju kamenoloma, provedbu mjera zaštite i sanacije osobito vrijednih i ugroženih dijelova prirode i graditeljskog nasljeđa. Predviđeni su i režimi korištenja mora i morske obale u funkciji razvoja turizma izgradnjom hotelskih kapaciteta s pripadajućim turističko-ugostiteljskim i rekreacijskim sadržajima (marine, sportske lučice i sl.), razvoja ribarstva, prometa izgradnjom trajektnih pristaništa itd. To sve nije ostvareno.

Općenito se može zaključiti da su dosegnuta razina opreme središnjih naselja i njihov prostorni raspored prilično zadovoljavajući i da ih treba podržavati u funkciji izjednačavanja uvjeta života i ravnomjernog razvitka na čitavom otoku.

Plan je predvidio i sportsko-rekreacijske površine koje još u potpunosti nisu realizirane. Izgrađena je marina u naselju Korčula.

Od planiranih prostornih planova izrađeni su i doneseni samo:

- GUP Korčula (1989.),
- PUP grada Korčule (1989.),
- PUP Medvinjak (1987.),
- PUP stambene zone "Luka" (1988.),
- PUP "Zavalatica" (1989),
- PUMN "Oštri rat - Tri žala" (1985.),

Nisu izrađeni planirani planovi:

- PPPN za gradski park "Hober" (25 ha koji je proglašen "Park-šumom" 1969.);
- PPPN za korčulanski arhipelag (koji je u kategoriji "značajnog krajolika");
- PPPN-a za Pupnatsku luku (koja je u kategoriji "značajnog krajolika");
- PPPN-a za park šumu alepskog bora kod crkve SV. Nikole u Račišću.

Za područje općine Korčula prema Planu bilo je potrebno izraditi studije turizma, poljoprivrede i ribarstva, te detaljne granice građevinskih područja, koje nisu izrađene.

U cestovnom prometu nisu još izgrađene planirane zaobilaznice Žrnova i Čare, niti se uspjelo riješiti problem kolnog prometa u središtu naselja Korčule.

Zajedničko svojstvo analizirane prostorno-planske dokumentacije jest njeno slabo realiziranje, kako gospodarsko-razvojnih, tako i prostorno-planskih i infrastrukturnih rješenja i planova.

Najvažnija realizacija je izgradnja regionalnog vodovoda Neretva-Pelješac-(Mljet)-Korčula-Lastovo, (što je bilo zacrtano PP SR Hrvatske) potom potpuna elektroopskrba i rješavanje važnog pitanja telefonije, koja je bila prethodno izrazito nedostatna. Velikim dijelom izgrađeni su vodoopskrbni i kanalizacioni sustavi koje je potrebno konačno dovršiti.

Potreba opremanja naselja infrastrukturom središnje važnosti tek se djelomično rješava. Zone zapošljavanja nisu prema Planu realizirane pa i poradi ovoga planirani sustav naselja još nije saživio u onoj mjeri kako je to Prostornim planom Grada Korčula bilo zamišljeno.

Izostajanje planiranog gospodarskog rasta rezultiralo je slabim rastom stanovništva izvan naselja Korčule, a što je jasan odraz i krajnji rezultat neučinkovitosti gospodarskih mjera da lokalnom žiteljstvu pruži bolju

ekonomsku perspektivu. Tu su svi nekadašnji prostorni planovi potpuno podbacili nerealnim plansko-privrednim prognozama (što, konačno, i nije bio njihov prvenstveni cilj)

Rješenja još važeće prostorno-planerske dokumentacije, temelje se na bitno različitim pretpostavkama društvenog i gospodarskog razvitka. Stoga je i društveno-ekonomska komponenta, u duhu razmišljanja i ponašanja prošlog vremena, prenačlašena.

Prihvatljivim možemo smatrati temeljne postavke o zaštiti prostora, zaštiti kulturne i prirodne baštine, ali samo u teoretskim postavkama i dijelovima te dijelovima koji obrađuju konkretnu zaštitu. Isto i smjernice za turistički razvoj u onim dijelovima, koji nisu preambiciozno postavljeni. Preporuke racionalnog i svrhovitog korištenja prostora svakako se trebaju prihvatiti. Ove smjernice i preporuke u prošlosti su se, međutim, često zanemarivale poradi raznih razloga. Koji put i zbog neshvaćanja važnosti problematike zaštite prostora i želje za velikim turističkim kompleksima uz vjerovanja da će oni donijeti prosperitet kraju množinom kreveta, što često nije bilo tako.

Dosadašnjim planovima poticao se razvitak turizma i industrije, uz ekstenzivno zapošljavanje i iskorištavanje prostora. Pri tome je turizam, koji je bio u ekspanziji, pokazao priličnu ravnodušnost prema prirodnim i kulturnim vrijednostima prostora koji je iskorištavao. Dimenzioniranje turističkih kapaciteta prema raspoloživim atraktivnostima prostora bilo je pogrešno. Taj odnos nužno je ispraviti, a planiranje dovesti u korelaciju s demografskim ograničenjima i mogućnostima, **kao i s mogućnostima prostora da prihvati određene kapacitete bez trajnih šteta za vrijednosti prostora i krajobraza**, a pri tome treba voditi računa o kvaliteti ponude u suglasju s vrijednostima okolne prirode i prostora.

Usprkos često navedenih krivih pretpostavki razvoja, tehnički, **Izmjene i dopune prostornog plana općine Korčula** – revizija i **Generalni urbanistički plan Korčule** su: temeljiti cjeloviti i popraćeni korektnim i jasnim grafičkim prilozima.

1.1.3.4. Promjene u odnosu na Prostorni plan općine Korčula - revizija u dijelu područja Grada Korčule.

Najvažnije promjene, koje su se izvršile u odnosu na Prostorni plan općine Korčula - revizija ovim Planom u dijelu područja Grada Korčule, odnose se na promjene u segmentu građevnih područja i to građevnih područja naselja, građevnih područja za turističku i gospodarsku izgradnju, a osobito u segmentu *odredaba za provođenje*, koje su potpuno nove.

Dakle važnije izvršene promjene su :

- promjene u *odredbama za provođenje* koje su izrađene kao novi tekst prilagođen današnjim potrebama;
- manje promjene u planu namjene površina i to u segmentu građevnih područja naselja, turističkih i gospodarskih zona odnosno građevnih područja;
- preuzeto je rješenje prijedloga PPD-NŽ kojim se na poziciji Kneže planira tunel prema poluotoku Pelješcu;
- manje su promjene u planiranju komunalne infrastrukture;
- određen je *obalni pojas* u skladu sa PPD-NŽ.

U ostalim planskim rješenjima promjena gotovo nema, čak bi se moglo kazati da je postignuta razmjerno **visoka podudarnost** s rješenjima važećeg Prostornog plana općine (bivše) Korčula - revizija (1988) koji je donesen prije 12 godina u jednom sasvim drugačijem društvenom kontekstu na način kako su se onda radili planovi osobito u smislu preuveličavanja mnogih planskih vrijednosti itd. Stoga ih je vrlo teško uspoređivati sa današnjim planskim rješenjima, jer je i tehnički pristup izradi drugačiji. Neke usporedbene tablice *bilansi* namjene površina između važećeg PPO Korčula - revizija i ovoga PPUG Korčule nije moguće precizno i jednoznačno izraditi, jer ih u navedenom PPO niti nema iskazanih i **razdvojenih** za područje Grada Korčule **kao današnje jedinice lokalne samouprave**. Iz svega proizlazi da nema jednoznačnih podataka za izradu cjelovite **precizne** usporedbene bilance namjene površina između PPO Korčula - revizija u dijelu današnjeg Grada Korčule.

Ukidanjem *zaštitnog obalnog pojasa* ostao je "vakuum", no Vlada još nije donijela propise o uređenju i zaštiti obalnog područja (*Zakon o prostornom uređenju*, NN 30/94, 68/98, 61/00 i 62/02 članak 45, stavak 1.), pa je PPUG Korčule preuzeo rješenje određenja iz PPD-NŽ.

Promjene u segmentu građevnih područja precizno su prikazane u grafičkom prilogu "D" na grafičkim listovima br: 4c-1-4c-7: "*Promjene građevnih područja u odnosu na važeći plan*". Promjene su i usporedbeno numerički obrađene u tablici 26. i 27. teksta.